

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

University
of Cyprus

UNESCO Chair in Gender Equality and
Women's Empowerment
(Cyprus)

ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Καθηγ. Μαίρη Ιωαννίδου -Κουτσελίνη

1. Τι σημαίνει Ισότητα των φύλων;
2. Ποια είναι σήμερα η κατάσταση στον ακαδημαϊκό χώρο στην ΕΕ και στην Κύπρο;
3. Πώς ερμηνεύεται η κατάσταση αυτή;
4. Τι δέον γενέσθαι;

1. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ

3

Στα επίσημα έγγραφα της ΕΕ η ισότητα φύλων σημαίνει:

- » Ίση Παρουσία (Equal visibility) σε όλους τους τομείς
- » Ενδυνάμωση και Συμμετοχή και των δύο φύλων σε όλες τις πτυχές της δημόσιας και ιδιωτικής ζωής.
- » Ίση Αποδοχή και Καταξίωση των διαφορών μεταξύ ανδρών και γυναικών και του εξίσου σημαντικού ρόλου τους στην κοινωνία

- » Ισότητα σε οικονομική ανεξαρτησία
- » Ίση αμοιβή για ίσης αξίας εργασία
- » Ισότητα και ίση παρουσία σε σώματα λήψης αποφάσεων
- » Αξιοπρέπεια και σεβασμός των φύλων και τερματισμός της έμφυλης βίας
- » Ισότητα και ίση παρουσία σε όλες τις δράσεις

ΕΕ: Ενσωμάτωση του φύλου σε όλες τις πολιτικές (gender mainstreaming)

5

Σημαίνει:

- Ολοκληρωτικό/μαζικό επανασχεδιασμό των συστημάτων και των δομών σε μικροεπίπεδο και μακροεπίπεδο
- Την ανάλυση και αποδόμηση των τρόπων με τους οποίους τα ισχύοντα συστήματα πριμοδοτούν τους άνδρες
- Την ανάπλαση των συστημάτων, ώστε να καταστούν ανοιχτά σε άνδρες και γυναίκες (Ress 2001)

DE JURE-DE FACTO EQUALITY

Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΗΜΕΡΑ
Η λανθάνουσα ανισότητα

6

- » Ο δρόμος της Ισότητας σήμερα είναι δυσκολότερος:
- » Φαινομενικά και λεκτικά όλοι την αποδέχονται, αλλά δυσκολεύονται να δουν την ανισότητα
- » **Μόνο θεωρητικά/ρητορικά η κατάσταση έχει αλλάξει DE JURE- DE FACTO**

2. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΗΜΕΡΑ ΣΕ ΕΕ ΚΑΙ ΚΥΠΡΟ

Η ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ

8

- » Σε 10 χρόνια ο Δείκτης ανισότητας των Φύλων μειώθηκε ελάχιστα, μόλις μισή μονάδα (EIGE 2017).
- » **Η έρευνα έδειξε ότι τα «ελαφρά μέτρα» (παραινήσεις, προτροπές, συμφωνίες) χρειάζονται μία γενιά για να αλλάξουν νοοτροπίες, 70 δηλαδή χρόνια (European Commission Report 2014).**

ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ: Θέση Καθηγήτριας/Καθηγητή(2015-σήμερα):

- » Στα 3 Δημόσια Πανεπιστήμια : **92-100% άντρες**
- » Στα 5 Ιδιωτικά Πανεπιστήμια : **68-85% άντρες**
- » Επικεφαλής Ερευνητικών Κέντρων Πανεπιστημίων: **75-100% άντρες**
- » Σε Δημόσιο Πανεπιστήμιο: **61 Επιτροπές και επικεφαλής Οντοτήτων και Ερευνητικών μονάδων με 8 γυναίκες στην Προεδρία: 13%**

- » Ο ακαδημαϊκός χώρος ανδροκρατείται
- » Ελάχιστες γυναίκες μονιμοποιούνται στο ακαδημαϊκό προσωπικό ως καθηγήτριες
- » Υποεκπροσωπούνται στα Κέντρα Λήψης Απόφασης σε διοικητικές και ακαδημαϊκές θέσεις
- » Η ίδια η ακαδημαϊκή κοινότητα δεν είναι ευαισθητοποιημένη
- » Οι αρνητικές στερεοτυπικές γενικεύσεις είναι βαθιά εσωτερικευμένες, τόσο μεταξύ διοικούντων όσο και μεταξύ φοιτητών/φοιτητριών (τα αγόρια έχουν ηγετικές ικανότητες, Έδρα ΟΥΝΕΣΚΟ-2013)

Διαδικασία περιορισμού της παρουσίας της γυναίκας (nihilization process)

12

- » Η επικρατούσα παρουσία είναι αντρική- δείγμα θετικής προβολής του αρσενικού
- » Μια ομάδα με μια μόνο γυναίκα ικανοποιεί ως προς τη σύνθεση και δεν ξενίζει
- » Συμβαίνει το ίδιο με μια ομάδα με ένα μόνο άντρα;

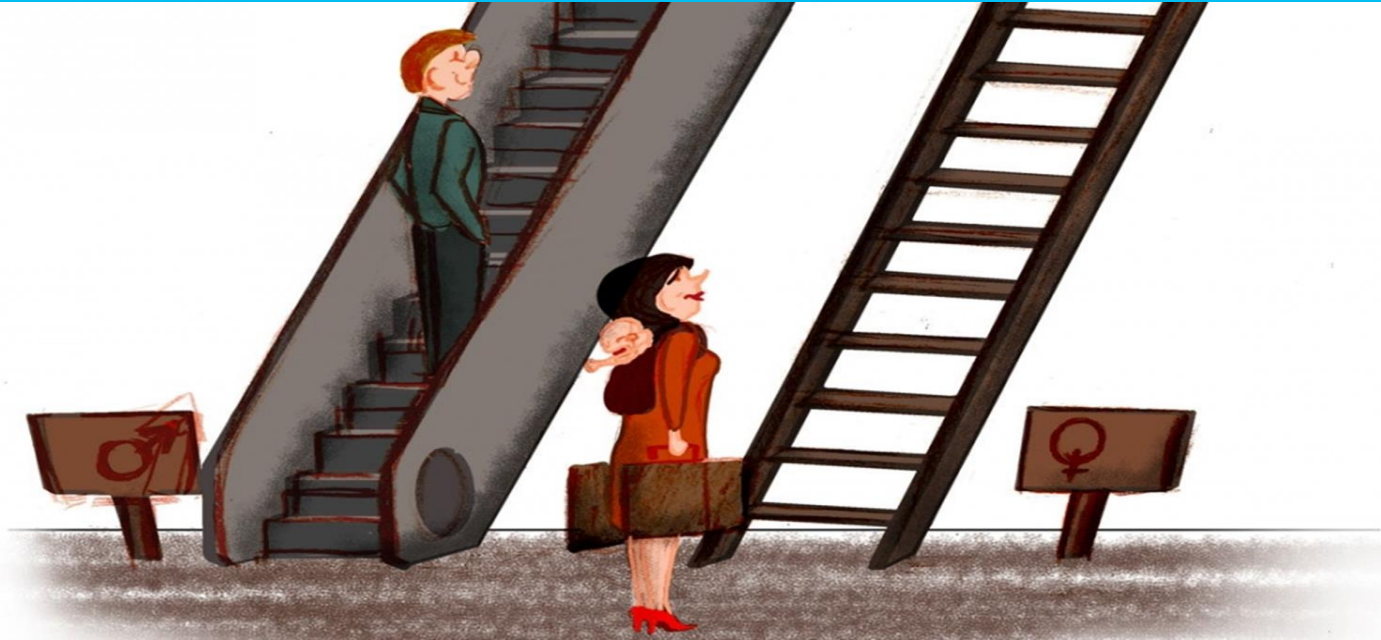
- » Όσον αφορά την Έρευνα, οι γυναίκες είναι μειονότητα, εργάζονται ως μερικής απασχόλησης και πληρώνονται λιγότερα από μερικής απασχόλησης άντρες με ίσης αξίας εργασία.
- » Η πλειονότητα των γυναικών ερευνητριών ανήκει στον κυβερνητικό τομέα και όχι στα πανεπιστήμια.
- » Κύπρος: η Τρίτη χώρα στην ΕΕ με τις **περισσότερες γυναίκες αποφοίτους από διδακτορικά προγράμματα** (ΜΟ ΕΕ, 47,9-Κύπρος 60)-βοηθητικές θέσεις στην Ακαδημία
- » Λιγότερες από τους άντρες οι απόφοιτοι στους τομείς των STEM

3. ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ

16

- » Στερεότυπα για τη θέση και το ρόλο της γυναίκας στην κοινωνία αλλά και τις διαφορετικές ικανότητες της γυναίκας, π.χ. Καριέρα και οικογένεια δεν συνδυάζονται (90% των ανδρών στην Κύπρο δεν ασχολούνται με τα «οικιακά»)
- » Μακροχρόνια παραγωγή ενός ισχυρού και επιτυχημένου ανδρικού προτύπου εις βάρος του γυναικείου στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, απόψεις τις οποίες αναπαρήγαγαν οι φοιτήτριες
- » Ενοχοποίηση και αυτό-ενοχοποίηση της γυναίκας λόγω βαθιά ριζωμένων προκαταλήψεων που αναπαράγονται στην οικογένεια και στα ΜΜΕ/

- » Πολιτική των λόγων στην απουσία δράσεων και προϋπολογισμού
- » Έλλειψη οποιασδήποτε λογοδότησης για πολιτικές ανισότητας
- » Έλλειψη ευαισθητοποίησης για την ανισότητα
- » Νοοτροπία προικοδότησης του άντρα: Τα σώματα λήψης απόφασης για προσλήψεις και ανελίξεις είναι στερεοτυπικά υπέρ των ανδρών, ακόμη και όταν συμμετέχουν γυναίκες (Έρευνα της ΕΕ)

Απουσία Ελέγχου και Ευαισθητοποίησης για ανδρόστροφες στάσεις και πολιτικές

19

Οι άνδρες προτείνουν
κατά κανόνα και
προτιμούν άνδρες

Οι γυναίκες...
προτείνουν κατά κανόνα
και προτιμούν άνδρες!

- » Harley (2003); Morley (2007): Έμφυλη κουλτούρα με πρότυπα τα χαρακτηριστικά της αντρικής ταυτότητας
- » Το σύνδρομο της αντρικής ταυτότητας:
- » **«εσείς διδάσκετε- εμείς ερευνούμε και γράφουμε»**

Μελέτη περίπτωσης στα σχολικά εγχειρίδια Γλώσσας Σχολικό εγχειρίδιο: Τα απίθανα μολύβια, Γ' Δημοτικού:

21

- » Τα απίθανα μολύβια: 8 φίλοι: 6 αγόρια- 2 κορίτσια
- » Συγγραφείς και αξιολόγοι: 12μελής ομάδα- 3 γυναίκες
- » Συχνότητα εμφάνισης γυναικών συγγραφέων: 34 άντρες- 19 γυναίκες
- » ΡΟΛΟΙ: Αγόρια: Παρατηρούν- ερευνούν και ανακαλύπτουν- βοηθούν στη γνώση- Κορίτσια: Εξηγούν-διδάσκουν και αξιολογούν
- » 17 «επαγγέλματα» για άντρες: π.χ. Διευθυντής, Καπετάνιος, Αρχαιοποθηκάριος, Βασιλιάς, Σοφός, Οικολόγος, Γιατρός, Δήμαρχος- Φούρναρης, Σιδηρουργός/ 3 γυναικεία «επαγγέλματα»: Δασκάλα, ζωγράφος, «βασιλοπούλα»

ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ ΚΑΙ «ΑΝΥΠΟΨΙΑΣΤΟΙ» ΦΟΡΕΙΣ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΩΝ (Gear Report, 2016)

22

- » Απαντήσεις ακαδημαϊκών και πολιτικών στην Κύπρο (Έρευνα Έδρας UNESCO) -Μύθοι προς ανασκευή:
- » «Δεν υπάρχει ανισότητα, όλα γίνονται με δημοκρατικές διαδικασίες στα πανεπιστήμια»
- » «Οι ικανοί ξεχωρίζουν και προχωρούν – αυτό είναι αξιοκρατία»
- » «Δεν υπάρχει διαχωρισμός/ διακρίσεις μεταξύ των φύλων. Υπάρχει ισότιμη και ανεξαρτήτως φύλου δυνατότητα συμμετοχής στη σύνθεση των ερευνητικών ομάδων.»
- » «Οι θέσεις πληρούνται έπειτα από προκήρυξη και διαγωνισμό. Ο καλύτερος προσλαμβάνεται.»

Οι ικανές ξεχωρίζουν και διακρίνονται;;;

- 10% οι γυναίκες σε θέσεις λήψης απόφασης
 - 90% οι άντρες σε θέσεις λήψης απόφασης

 - 51% οι γυναίκες στο σύνολο του πληθυσμού
 - 49% οι άντρες στο σύνολο του πληθυσμού
-

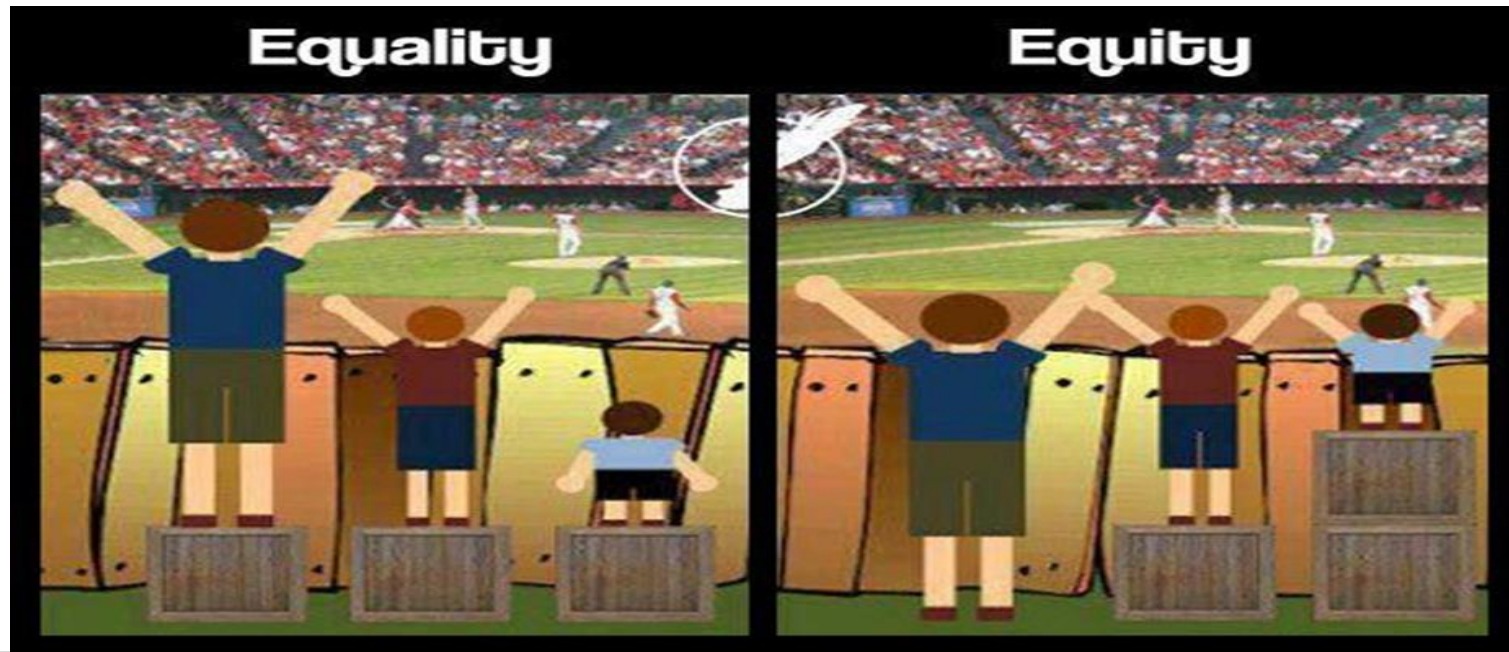
4. Τι δέον γενέσθαι-ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

24

- » Εφαρμογή Μεθόδων και Εργαλείων εντός των δομών και θεσμών της κοινωνίας (EIGE)- Έλλειψη λογοδότησης
- » Αξιολόγηση αποτελεσμάτων και επαναπροσδιορισμός Μεθόδων
- » Συστηματική και συνεχής εκστρατεία ευαισθητοποίησης και εξάλειψης στερεοτύπων:**Το φυσιολογικό και το κοινωνικά κατασκευασμένο** (Butler,2001:naturalization)
- » **Συμπερίληψη ειδικού προϋπολογισμού σε υπουργεία και οντότητες**

Η ΙΣΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΝΙΣΩΝ ΜΕΓΕΘΥΝΕΙ ΤΗΝ ΑΝΙΣΟΤΗΤΑ
ΚΑΙ ΑΥΞΑΝΕΙ ΤΟΥΣ «ΑΝΥΠΟΨΙΑΣΤΟΥΣ»

25

- » Παρακολούθηση των δημόσιων πολιτικών από τα Γραφεία Επιτρόπου Ισότητας, Επιτρόπου Διοίκησης, Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και εφαρμογή δεικτών προόδου σε επιμέρους οντότητες
- » Υποχρεωτική συμμετοχή σε Δεξαμενές παραγωγής σκέψης και λόγου των λειτουργών των ΜΜΕ και των σωμάτων λήψης απόφασης, πολιτικών και ακαδημαϊκών
- » Εγκαθίδρυση συστήματος επιβραβεύσεων και κινήτρων για την εφαρμογή της ισότητας των φύλων σε δράσεις και πολιτικές

- » Υποχρεωτική συμμετοχή γυναικών με ευαισθησία σε θέματα ισότητας σε όλες τις επιτροπές προσλήψεων , ανελίξεων και λήψης αποφάσεων
- » Quota σε ανελίξεις γυναικών με ίσα προσόντα.
- » Νομοθεσία για έλεγχο των ποσοστών γυναικών σε θέσεις ευθύνης και λογοδότηση για πολιτικές ανισότητας
- » Ίση εκπροσώπηση γυναικών και ανδρών στα σώματα λήψης απόφασης.

ΕΡΩΤΗΜΑ: Γιατί ΔΕΝ αλλάζουμε;

29

Δεν έχει γίνει κατανοητό το μέγεθος του προβλήματος και της κοινωνικής κατασκευής του: Οι προκαταλήψεις έχουν δώσει πολιτικές και ταυτότητες, π.χ. ακαδημαϊκή ταυτότητα, γυναικεία ταυτότητα

» Οι επιμέρους πολιτικές γίνονται κυβερνητική και πανεπιστημιακή πολιτική διαιώνισης της ανισότητας

Με αποτέλεσμα: **Η ανισότητα ερμηνεύεται ως προσωπική αδυναμία και όχι στην πραγματική της διάσταση, δηλ. ως συστημική και θεσμική.**

Προσωπικός αγώνας: «Οι ικανές ξεχωρίζουν»

Vs

Κοινωνικός και πολιτικός αγώνας: Θεσμοθέτηση μέτρων,
χρηματοδότηση παραγωγής πολιτικής και αλλαγών,
έλεγχος και λογοδότηση

